

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 7. junij 2004

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**A1 – OBČA**

1. 5 porečje
4 rečni sistem
1 povodje
6 razvodje
Za štiri pravilne vpise dobi kandidat **2 točki**, za tri ali dva pravilna vpisa 1 točko, za 1 ali nič
pravilnih vpisov pa 0 točk.
2. Lijakasti ali estuarski (estuarijski) tip obale.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
3. Ker je mogoče pluti v notranjost celine, ob reki je zaradi zaščite pred morjem ugodno za gradnjo
pristanišč, možnost povezave z rečnim prometom.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
4. Baltiško morje je stransko, celinsko morje.
Severno morje je robno morje.
Za dva pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za en pravilen odgovor pa 1 točko.
5. Močan dotok rek (snežnice spomladi), nizke temperature, majhno izhlapevanje, zaradi zaprtosti
oziroma ožin malo mešanja z vodo drugih morij.
Za dva pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za en pravilen odgovor pa 1 točko.
6. Morski tok: Kanarski tok.
Razlaga: Ker tok znižuje temperature, vpliva na manjše izhlapevanje ali nižjo vlažnost. Ni nujno,
da kandidat omeni, da je tok hladen, dovolj je omemba manjšega izhlapevanja, nižjih temperatur
ali nižje vlažnosti.
Za dva pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za en pravilen odgovor pa 1 točko.

A2 – OBČA

7. terciarni
tovorni ali blagovni
namestitvi (razmestitvi), lokaciji (lociranju), premestitvi (premeščanju), razvoju, načrtovanju
Za tri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za dva pravilna odgovora 1 točko, za en pravilen
odgovor pa 0 točk.
8. Slika 1: relief, gorovje, gore
Slika 2: vodovje, reka
Slika 3: kulturni ali zgodovinski spomeniki ali kulturna ali zgodovinska dediščina, arhitektura
Slika 4: živalstvo, rastlinstvo, savana
Za štiri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za tri ali dva pravilna odgovora 1 točko, za en
pravilen odgovor pa 0 točk. Če zraven pravilnega zapiše še nepravilen odgovor, je tisti del
odgovora ovrednoten z 0 točkami.
9. N, N, P
Za tri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, 1 točko pa za dva pravilna odgovora.

10. Prednosti:

- ekonomičen in poceni,
- primeren za velike razdalje,
- primeren za razsuti in tekoči tovor,
- primeren za velike količine.

Slabosti:

- počasen prevoz,
- malo pristanišč v notranjosti kontinentov,
- draga gradnja in vzdrževanje ladij,
- onesnaževanje,
- pristanišča potrebujejo veliko prostora,
- nevarnosti za okolje pri nesrečah,
- odvisnost od vremena,
- odvisnost od vodostaja rek.

Za štiri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, 1 točko za tri ali dva pravilna odgovora, za en pravilen odgovor pa 0 točk.

11. Dobre prometne povezave z zaledjem, močno gospodarsko zaledje, proste carinske cone (finančna pomoč države), pomembni surovinski viri v bližini, odvisnost od uvoza surovin, za pristanišča dobra naravna lega (v zalivu, v estuarju, ob izlivu plovne reke), sodobne pristaniške naprave za hitro pretovarjanje in skladiščenje blaga, razvoj novih gospodarskih središč, litoralizacija.

Za tri ali dva pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za en pravilen odgovor pa 1 točko.

B1 – SVET

12. B, A, C, B, B ali C, A

Za tri ali štiri pravilno pripisane številke dobi kandidat 1 točko, za pet ali šest pravilno pripisanih številk pa **2 točki**.

13. Pravilni vrstni red črk od leve proti desni: C, B, A.

Za vse tri pravilno vpisane črke dobi kandidat **1 točko**.

14. Vzroki:

- Celinskost oz. velika oddaljenost od morja v osrednjem delu pomeni izpad padavin.
- Vzhodni vetrovi (pasati, monsuni), ki pihajo z morja (orografske padavine), vplivajo na vlažno klimo na tihooceanski obali.
- Gorovja na vzhodu preprečujejo vlažnim zračnim masam prodor v notranjost.
- Lega ob povratniku (visok zračni pritisk).

Za vsako pravilno pojasnjeno značilnost dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.

15. 2 savansko rastlinstvo
5 listnati gozd
6 mediteransko rastlinstvo
1 tropski deževni gozd
4 stepsko rastlinstvo
3 puščavsko rastlinstvo

Za tri ali štiri pravilno napisane številke dobi kandidat 1 točko, za pet ali šest pravilno napisanih številk pa **2 točki**.

16. Aborigini, aboridžini

Značilnosti domorodcev:

- Nižja izobrazba in posebne življenjske navade ter svoj jezik (tradicionalni način življenja, plemenske skupnosti).
- Po prihodu belcev se znajdejo v podrejenem položaju (nižji socialni status).
- Težko se prilagajajo sodobnemu načinu življenja, ogrožene kulture.
- Živijo v getih, rezervatih.
- Podvrženost sodobnim boleznim in alkoholu.
- Odvisnost od finančne podpore države zaradi revščine in brezposelnosti.
- Zaradi finančne pomoči države in vračanja zemlje se njihov položaj izboljšuje.

Za pravilno poimenovanje domorodcev dobi kandidat 1 točko in za vsako napisano značilnosti tudi 1 točko, skupaj **3 točke**.

B2 – SVET

17. NE, DA, NE, DA

Za dva ali tri pravilne odgovore dobi kandidat 1 točko, za štiri pravilne odgovore pa **2 točki**.

18. Klimogram predstavlja območje D.

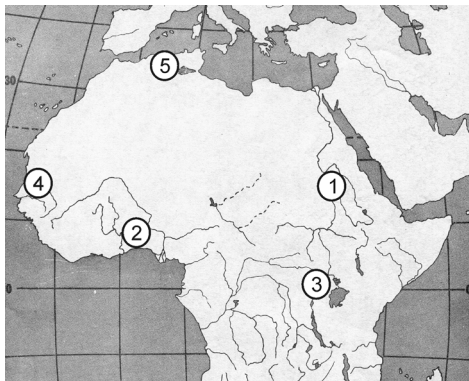
Tip rastlinstva je iz območja C.

Za vsako pravilno obkroženo črko dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.

19. Z oddaljevanjem od ekvatorja: količina padavin upada, pojavljati se začneta deževna in sušna doba, podaljšuje se sušna doba, pojavljajo se temperaturne razlike (dnevne in letne), povečuje se zračni tlak.

Za pravilni odgovor (eno značilnost) dobi kandidat **1 točko**.

20.

Za krog ob Gvinejskem zalivu je pravilna tudi rešitev – 3 (kava).

Za pet ali štiri pravilno vpisane kmetijske pridelke dobi kandidat **2 točki**, za tri pravilno vpisane pridelke pa 1 točko.

21. Tržno ali komercialno kmetijstvo.

Za pravilno napisan tip kmetijstva dobi kandidat **1 točko**.

22. Samooskrbno selilno kmetijstvo, samooskrbno stalno kmetijstvo

Pojasnilo:

- Ne ruši naravnega ravnotežja v naravi.
- Opuščene površine sčasoma zaraste gozd (narava se obnovi).
- Ne onesnažuje okolja, ker se ne uporabljajo nobena gnojila.

Za pravilno obkroženo vrsto kmetijstva dobi kandidat 1 točko in še 1 točko za smiselno utemeljitev odgovora, skupaj **2 točki**.

C1 – EVROPA

23. Fjordski tip obale.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
24. Otok leži na stiku dveh litosferskih plošč (ki se odmikata druga od druge). Nastaja srednjeoceanski hrbet, katerega del je otok Islandija. Pri tem prihaja do izlivov lave, do vulkanizma, kar ustvarja novo kopno. Otok je nastal zaradi tektonike.
Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
25.
 - Severnoatlantski tok obliva južni del otoka in izboljšuje klimatske pogoje za življenje.
 - Nižja geografska širina.
 - Višje temperature.
 - Boljše možnosti za ribolov.
 - Možnosti za ekstenzivno živinorejo.
 - Manjša poledenitev.
 - Uravnan relief.
 - Na JZ je več delovnih mest.
 - Večje možnosti izrabe geotermalne vode.Za pravilno imenovana vzroka dobi kandidat **2 točki**, za enega 1 točko.
26. Islandija: geotermalna energija, gejzirji, vroči (termalni) vrelni
Danska: vetrna energija, veter
Za oba pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za enega 1 točko.
27. Graf 2
Pojasnilo:
 - V Severni Evropi ima Danska razvitejšo kmetijstvo, zato izvažajo več hrane.
 - Razvita industrija, zato večji delež industrijskega blaga v izvozu.
 - Večji delež kmetijskih proizvodov. Ker nima rudnih bogastev, jih veliko uvažajo.Za pravilno izbrani graf dobi kandidat 1 točko, za pojasnilo, ki se nanaša na izvoz ali uvoz, še 1 točko, skupaj dobi kandidat **2 točki**.
28. Vzhod
Vzroki:
 - Lega ob plovnih kanalih (Kattegat, Sund, Belt).
 - Manjša vetrovnost na vzhodu države.
 - Bližina Švedske.
 - Strateška lega ob morski ožini.Za pravilno izbrano stran neba dobi kandidat 1 točko, za pravilen opis vzroka še 1 točko, skupaj **2 točki**.

C2 – EVROPA

29. A: Francoski jezik
B: Italijanski jezik
Za pravilno poimenovanje obeh jezikov dobi kandidat **2 točki**, za enega 1 točko.
30. • Planota (Švicarska) ima nižje nadmorske višine, uravnan relief.
• Višje povprečne temperature.
• Dobra prometna prehodnost zaradi uravnane reliefa.
• Možnost zaposlitve v sekundarnih, terciarnih in kvartarnih dejavnostih.
Za pravilno naštetih vzroka dobi kandidat **2 točki**, za enega 1 točko.
31. Švica:
• Visoko gospodarsko razvita dežela.
• Možnost zaposlitve, visok standard.
• Stabilne politične razmere, nevtralnost, dolgo obdobje brez vojn.
• Primanjkovalje nizko kvalificirane domače delovne sile.
Madžarska:
• Zaprtost mej.
• Slabša gospodarska razvitost.
• Socialistična družbena ureditev, vpliv Sovjetske zveze, železna zavesa.
Za pravilno naštetih vzroke dobi kandidat **3 točke**, za dva 2 točki, za enega 1 točko.
32. Katoličani in protestanti (luterani, kalvinci).
Za obe pravilno navedeni skupnosti dobi kandidat **1 točko**.
33. Otroci iz teh družin so vzgojeni multikulturno, poznajo kulturni izvor obeh staršev.
Otroci govorijo jezik obeh staršev.
Večja strpnost. Sprejemanje drugih kulturnih navad in običajev ter različnih ver.
Za smiselno opisana primera dobi kandidat **2 točki**, za enega 1 točko. Dva zelo podobna primera točkujemo z 1 točko.

IZPITNA POLA 2**D1 – SLOVENIJA**

1. Deagrarizacija, depopulacija, suburbanizacija, urbanizacija, industrializacija, migracije, zdomstvo. Pravilni so tudi vsi slovenski izrazi za te procese.
Za oba pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za enega 1 točko.
2. Razloženo naselje:
 - Pobočja so namenjena vinogradom, kmetijstvu.
 - Večje strmine na pobočjih.
 - Na osojnih legah je gozd.
 - Dno vmesnih dolin je marsikje zamočvirjeno, pozimi megleno.
 - Najprimernejša za naselitev so tako slemena, ki pa ne omogočajo strnjene zazidave.Zaselek:
 - Pogoji za kmetovanje so slabši, saj so temperature že nižje.
 - Višja nadmorska višina, razgiban relief.
 - Primanjkuje večjih sklenjenih ravnih površin za nastanek večjega naselja.
 - Odmaknjenost in težja prometna dostopnost.Za obe pravilni pojasnili dobi kandidat **2 točki**, za eno 1 točko.
3. Slika 1: samotna kmetija ali samnja
Slika 2: dolgo, obcestno naselje (vas)
Slika 3: gručasto naselje (vas)
Za posamezni pravilno določeni tip naselja dobi kandidat 1 točko, skupaj **3 točke**.
4.
 - Izginjajo kmečka poslopja. Manjši delež kmetijskih površin.
 - Spremenjen izgled stanovanjskih hiš (stanovanjski blok) in celotnega naselja.
 - V naselju se pojavljajo nove storitvene dejavnosti in industrijski obrati.
 - Izboljša se infrastruktura, boljše ceste, pločniki za pešce.
 - Širjenje naselja.Za opisano značilnost dobi kandidat **1 točko**.
5. Regija: Goričko
Razlaga:
 - Vzhodno Goričko leži ob Madžarski. Možnosti za zaposlitev tam ni bilo. Ljudje so se zato odseljevali.
 - Boljši pogoji za kmetijstvo v zahodnem delu Goričkega.
 - Z zahodnega Goričkega so ljudje odhajali na delo v Avstrijo, ki je bila gospodarsko visoko razvita država. Leži bližje večjim gospodarskim centrom (Murska Sobota, Gornja Radgona).Za pravilno poimenovanje regije dobi kandidat 1 točko in še 1 točko za pravilno razlago, skupaj **2 točki**.

D2 – SLOVENIJA

6. Subpanonska Slovenija, Submediteranska Slovenija.
Za pravi odgovor dobi kandidat **1 točko**.
7. Slovenija:
 - Prst plitvejša, slabo rodovitna.
 - Več je padavin.
 - Nižje temperature.
 - Razgiban relief (višji in strmejši).
 - Manjši delež ravnin.Madžarska:
 - Prevladuje nižina, prst je rodovitnejša.
 - Manjša količina padavin.Za pravi odgovor dobi kandidat **1 točko**.

8. • Močan industrijski razvoj se začne šele po 2. svetovni vojni.
 • Večja mehaniziranost (manjša potreba po delovni sili).
 • Politika policentričnega razvoja.
 • Kolektivizacija zemlje.
 • Velik vpliv nove družbene ureditve, ki je težila k hitremu razvoju težke industrije, ki je potrebovala veliko delovne sile.
 Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
9. • Neugodna posestna sestava (majhna posestva).
 • Nizek dohodek, nekonkurenčnost.
 • Staranje kmečkega prebivalstva.
 • Ozelenjevanje, ogozdovanje.
 • Razdrobljenost parcel.
 • Večji delež polkmetov (samooskrbno kmejtijstvo).
 • Naravne nesreče (suša, toča)
 • Deagrarizacija.
 • Previsoke cene, nizki hektarski donosi.
 • Neustrezna izobrazbena struktura.
 Za posamezni pravilno naštetih problem dobi kandidat po 1 točko, skupaj **3 točke**.
10. Reliefni obliki:
 A: gričevje
 B: ravnina, gričevje
 Vzroki:
 • Ni industrije.
 • Prometna odmaknjenost.
 • Vplivi submediteranskega podnebja in gričevnatega reliefa na usmerjenost v vinogradništvo in sadjarstvo.
 • Prodaja kmetijskih pridelkov v sosednjo Italijo.
 • Tradicionalna tržna kmetijska usmerjenost.
 Za pravilno naštetih reliefni obliki dobi kandidat 2 točki in še 2 točki za pravilno razlago dveh vzrokov. Skupaj dobi kandidat **4 točke**.

E1 – SLOVENIJA

11.	Zahodno Predalpsko hribovje	Vzhodno Predalpsko hribovje	Severovzhodno Predalpsko hribovje
	1, 4, 7	2	3, 5, 6, 8

Za štiri, pet ali šest pravilno razvrščenih regij dobi kandidat 1 točko, za sedem ali osem pa **2 točki**.

12. • Močna orogeneza in narivna zgradba, tektonsko delovanje.
 • Litološka pestrost.
 • Različna kamninska zgradba. Močno rečna erozija.
 • Menjavanje trdih in mehkih (karbonatnih in silikatnih) kamnin.
 • Različna starost kamnin.
 Za pravilno imenovan vzrok dobi kandidat **1 točko**.
13. A: prod
 B: apnenec
 Za obe pravilno obkroženi kamnini dobi kandidat **1 točko**.
14. Mesta: Hrastnik, Trbovlje, Zagorje
 Vzrok: Rjavi premog je ostanek zalivov (Panonskega) morja, ki je bilo na tem območju še v terciarju.
 Za vsa tri poimenovanja mest dobi kandidat 1 točko in še eno za pravilno napisan vzrok, skupaj **2 točki**.

15. Naravnogeografska podobnost:

- ozke doline, velike reliefne strmine,
- oboje je hribovje,
- podobna kamninska sestava, pretežno poraščeno z gozdom,
- enak čas nastanka.

Družbenogeografska podobnost:

- večja poselitev v dolinah,
- razvito rudarstvo,
- lesna industrija,
- gručasta naselja, zaselki, samotne kmetije,
- neagrarni nastanek naselij.

Naravnogeografska razlika:

- Vzhodno Predalpsko hribovje je nižje od Zahodnega ali Zahodno Predalpsko hribovje je višje, večje strmine,
- Vzhodno Predalpsko hribovje je bogato z rjavim premogom,
- Zahodno Predalpsko hribovje pa je bilo bogato z živim srebrom,
- bolj značilni geološki pasovi v Posavskem hribovju,
- večja količina padavin na zahodu,
- večji vpliv celine pri Vzhodnem Predalpskem hribovju.

Družbenogeografske razlike:

- V Vzhodnem Predalpskem hribovju rudniki (premogovniki) še delujejo,
- Vzhodno Predalpsko hribovje ima večjo prometno vlogo,
- Zahodno Predalpsko hribovje je redkeje poseljeno in ima večji delež kmečkega prebivalstva,
- večja onesnaženost v Vzhodnem Predalpskem hribovju, različna usmeritev turizma.

Za vsako opisano podobnost oziroma razliko dobi kandidat 1 točko, skupaj **4 točke**.

E2 – SLOVENIJA

16. Reka 1: Sotla

Reka 2: Sava

Reka 3: Krka

Za dve pravilno poimenovani reki dobi kandidat 1 točko, za vse tri **2 točki**.

17. Vršaj.

Za pravilno poimenovanje reliefne oblike dobi kandidat **1 točko**.

18.

	Regija B	Regija C
Ime regije	Vzhodna Krška kotlina Krška kotlina	Gorjanci
Prevladujoča raba tal	Njive, polja, travniki	Gozd

Za dva ali tri pravilne odgovore dobi kandidat 1 točko, za štiri pravilne odgovore pa **2 točki**.

19. Gričevje

Za pravilno obkrožen odgovor dobi kandidat **1 točko**.

- HE, Vrhovo (hidroelektrarna Vrhovo)
- TE, Brestanica (termoelektrarna, plinska termoelektrarna Brestanica)
- JE, Krško (nuklearna elektrarna ali jedrska elektrarna Krško)

Za pravilno napisane vse tri vrste energetskih objektov (HE, TE, JE) dobi kandidat 1 točko.

Za napisani vrsti in poimenovanje le dveh energetskih objektov dobi tudi samo 1 točko, za vse tri napisane vrste in poimenovanja energetskih objektov dobi **2 točki**.

21. Energetski objekt: JE (Krško), nuklearna, atomska

Razlogi:

- Segrevanje vode ter razvoj bakterij in mikroorganizmov.
- Skladiščenje jedrskih odpadkov.
- Nevarnost radioaktivnega sevanja.
- Nevarnost katastrof večjih razsežnosti ob eksplozijah.

Za vsak napisan razlog dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.